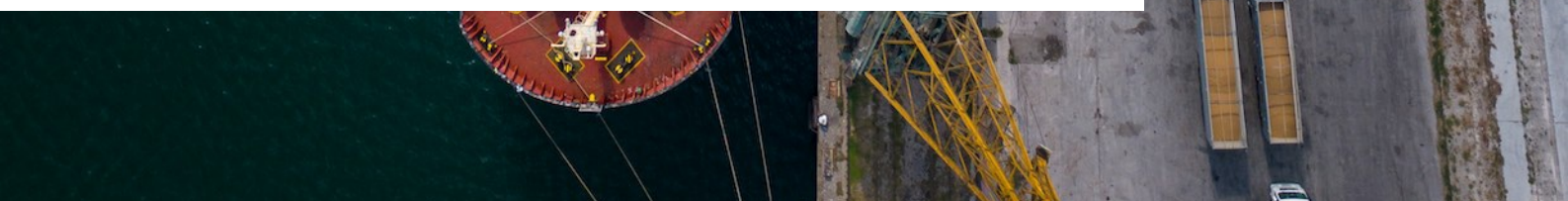

Stavanger kommune

Rapportering offentlige anskaffelser 2024

for offentlig sektor (ikke omfattet av åpenhetsloven)

□

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold) gir offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. Et annet viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det oppdaterte nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Medlemmer i Etisk handel Norge bruker sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og bærekraftig forretningspraksis. Medlemmene er forpliktet til å jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd gjennom aktsomhetsvurderinger. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, klima, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø, klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Vedlagte rapport gjelder våre medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven og rapporten er offentlig tilgjengelig og kan lastes ned fra våre nettsider www.etiskhandel.no. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

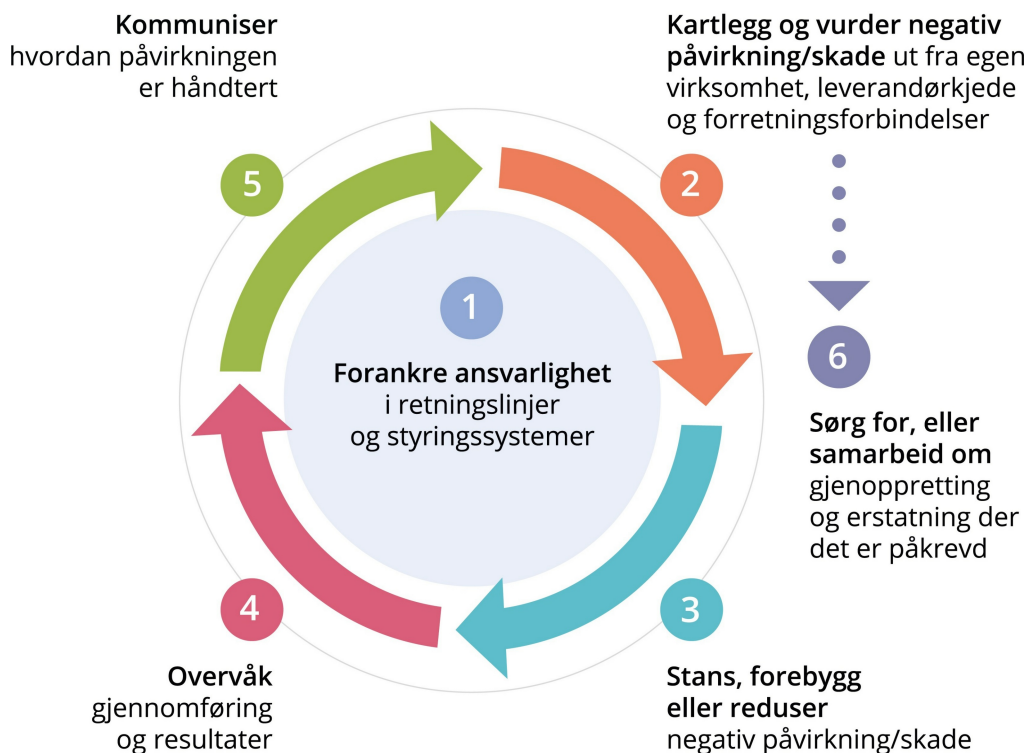

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/ virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Stavanger Kommune er landets fjerde største kommune og en betydelig forbruker av varer og tjenester. Vi har derfor et stort ansvar i å bidra til at varer og tjenester vi forbruker er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold, både i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Vi ønsker å stille gode krav til leverandørene våre slik at det settes et større søkelys på og jobbes enda mer systematisk med menneskerettigheter, anstendig arbeid, miljø, anti-korrupsjon og dyrevelferd.

Stavanger kommunes arbeid med etisk handel er forankret i kommuneplanens samfunnsdel som sier at vi skal stille krav til klima, miljø og etikk i alle anskaffelser.

Stavanger kommune har et godt samarbeid med Etisk handel Norge og god dialog med leverandører og næringsliv samt andre anskaffelsesmiljøer i Norge og Europa. Vi ønsker å fortsette dette samarbeidet, og videreutvikle prosessene våre i tråd med OECDs modell for aktsomhetsvurderinger, ILOs kjernekonvensjoner og FNs bærekraftsmål.

" Vi bygger felleskap "

Per Kristian Vareide
Kommunedirektør i Stavanger

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Stavanger kommune

Adresse hovedkontor

Olav Kyrres gate 21, 4005 Stavanger

Antall ansatte

12 000

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Sonja Frankal, jurist og fagansvarlig for etisk handel, tlf: 98813953

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

Sonja.frankal@stavanger.kommune.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Stavanger kommune styres etter formannskapsmodellen, med kommunestyret som øverste politiske myndighet. Politikerne velges av kommunens innbyggere ved kommunevalg, hvert fjerde år. Når en kommune styres etter formannskapsmodellen er det de politiske utvalgene som har den overordnede styring og ledelse av kommunen.

De demokratiske prosessene i kommunen inkluderer det politiske systemet, men inneholder også prosesser som drives av administrasjonen, gjerne i forkant av den politiske behandlingen. I tillegg har kommunen en rekke upolitiske styrer, råd og utvalg som har ansvar og arbeidsoppgaver innen et avgrenset område. Eksempler på dette er ungdommens bystyre.

Administrasjonen i Stavanger er inndelt i følgende 7 direktørrområder: Oppvekst og utdanning, Helse og velferd, By- og samfunnsplanlegging, Bymiljø og utbygging, Innbygger- og samfunnskontakt, Økonomi og organisasjon og Innovasjon og støttetjenester. Kommunedirektøren har det øverste ansvaret for administrasjonen. Kommunale foretak i Stavanger er del av konsernet Stavanger kommune, men rapporterer til kommunestyret.

Anskaffelser, herunder fagansvaret for etisk handel, tilhører Økonomi og organisasjon som har ansvar for å gi stabs- og støttetjenester til hele organisasjonen. Avdeling for anskaffelser i Stavanger skal, gjennom gode og effektive anskaffelsesprosesser og god kontraktsoppfølging, legge til rette for at felleskapets midler utnyttes på best mulig måte. Samtidig skal vi, gjennom våre anskaffelser, bidra til å løse viktige samfunnsutfordringer som klimaendringer og arbeidslivskriminalitet samt legge til rette for innovasjon og nytenkning. Sist, men ikke minst, skal Stavanger kommune ivareta grunnleggende menneskerettigheter i sine varekontrakter, se ILOs kjernekonvensjoner.

Avdeling for anskaffelser har det faglige ansvaret for gjennomføringen av konkurransene og dertil ansvar for sikring av menneskerettigheter ved bruk av relevante krav og kriterier til leverandørene- med aktsomhetsvurderinger som metode. Samtidig er det det enkelte tjenesteområdet i kommunen som har det faglige ansvaret for behovsavklaring og kontraktsgjenstanden som skal anskaffes, typisk beskrevet i en kravspesifikasjon. Konkurransarbeidet og den etterfølgende kontraktsoppfølgingen foregår således i et tett samspill mellom anskaffelsesavdelingen og de (mange) ulike tjenesteområdene i kommunen.

Avdeling for anskaffelser har stort handlingsrom og støtte for å inkludere etisk handel i kommunens anskaffelser. Både fra administrativ - og politisk ledelse, se kommunens samfunnsplan som nevnt i forordet. Etisk handel er integrert i våre årsplaner for anskaffelser.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

4 200 000 000

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

452

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

8

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Vi vil fortsette arbeidet vårt med å implementere og sikre etisk handel gjennom anskaffelsene i Stavanger kommune. En konstant faktor for arbeidet vårt er aktsomhetsvurderinger som metode. Der interessentdialog inngår som et sentralt verktøy for forbedring og utvikling. Kunnskapsdeling internt i vår organisasjon og utad, samt samarbeid på tvers av organisasjoner og land er også noe vi har et mål om å gjøre kontinuerlig.

Vi har i 2024 gjennomført markedsdialog i forbindelse med anskaffelser av vaskeritjenester. Dette har vært en interessant prosess der vi har prøvd å utarbeide tildelingskriterier som er i større grad knyttet til Åpenhetsloven. Etter respons fra markedet kom vi imidlertid frem til at dette er foreløpig for strengt for akkurat dette markedet og vi gikk tilbake til våre tradisjonelle krav under kvalifikasjonskrav og kontraktsvilkår.

I tillegg så har vi vært på studietur i London i høst, arrangert av ICLEI. Her var sosial bærekraft et av hovedtemaene. Det var veldig lærerikt å diskutere utfordringer som knytter seg til dette arbeidet på tvers av landegreser.

Mål:

Vi har også hatt en liten presentasjon for hele Økonomi og organisasjon, om etisk handel og vårt arbeid i forhold til det. Formålet med det var å dele kunnskap og vi fikk tilbake veldig mye positiv respons. Vi har også hatt et par samtaler med andre kommuner, som Oslo og Ålesund, om vår og deres praksis innenfor etisk handel.

Vi mener det er viktig med en dynamisk tilnærming til arbeidet med etisk handel. Slik at krav, kriterier og leverandøroppfølging utvikles i takt med gjeldende rett, trender i markedet og utvikling innenfor fagfeltet etisk handel og ansvarlig næringsliv generelt. Endring i ulike markeders modenhet, politiske krav og dertil krav fra publikum (den bevisste forbruker) er også relevant i denne forbindelse.

I 2025 skal Stavanger fortsatt arbeide for å begrense negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø og utforske handlingsrommet for etisk handel i offentlige anskaffelser - sammen med våre leverandører og andre viktige samarbeidsparter.

Status:

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørenes aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.stavanger.kommune.no/siteassets/samfunnsutvikling/planer/kommuneplan/samfunnsdelen-2019/kommuneplanens-samfunnsdel-2020-2034.pdf>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Se kommuneplanens samfunnsdel, side 21 som henviser til tidligere. Planen er tilgjengelig på internett, se <https://www.stavanger.kommune.no/>. Avdeling for anskaffelser har dertil interne planer med mer informasjon.

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

---

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Leder for anskaffelsesavdelingen har det overordnede faglige ansvaret for alle anskaffelsesprosesser, herunder alle avtaler både med og uten krav til etisk handel.

Fagansvarlig for etisk handel har faglig og rådgivende ansvar for aktsomhetsvurderinger i anskaffelsene samt i kontraktsoppfølgingen. I tillegg arbeider flere ansatte i avdeling for anskaffelser i team der etisk handel inngår. Arbeid med etisk handel i Stavanger kommune er tilknyttet øvrig arbeid med bærekraft i anskaffelser, som klima og miljø og sirkulær økonomi.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

De fleste anskaffelser gjennomføres ved bruk av tverrfaglige team. Fagansvarlig er en pådriver for etisk handel arbeidet, men hver enkelt ansatt hos anskaffelser har også et selvstendig ansvar for sine avtaler og anskaffelsesprosesser. Ved behov gjennomføres opplæring av ansatte. Eksempelvis har anskaffelsesavdelingen gjennomført kurs i aktsomhetsvurderinger hos EHN i 2024.

1.C Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Se vedlagt kommuneplan i punkt 1.A.2.

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Viktigheten av ansvarlighet fremgår blant annet av kvalifikasjonskravet vi benytter i utvalgte kontrakter samt av våre etiske avtalevilkår. Det varierer i hvilken grad vi behøver å tydeliggjøre behovet for ansvarlighet overfor våre leverandører i konkurranseforberedelsene. Modenhet i markedet og om vi tidligere har stilt krav til etisk handel i lignende konkurranser er relevant i den sammenheng.

1.D.2 Hvordan jobbes det med å ivareta prinsipperklæringen?

Vi har gjennomført en ganske omfattende markedsdialog i forbindelse med vår anskaffelse av vaskeritjenester. Vi utlyste ganske strenge krav til ansvarlighet og bærekraft gjennom å knytte kravene våre til Åpenhetsloven. Det var en veldig lærerik prosess, til tross for at konklusjonen ble at markedet er nok ikke modent nok til å bli stilt så strenge krav til på nåværende tidspunkt.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Vi har jobbet etter OECDs metode for aktsomhetsvurderinger i mange år og har ikke endret vår praksis det siste året i så måte. Vi registrerer imidlertid at bevisstheten knyttet til viktigheten av blant annet god forankring i bedriftens retningslinjer og styringssystemer øker hos våre leverandører. Noe vi antar har sammenheng med at gjeldende rett nå har gjort aktsomhetsvurderinger obligatorisk for en del selskap.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, dyr, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, dyr, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

2.A.1 Risikokartlegging

Vi bruker kildene som er oppgitt i kartleggingsverktøyet til EHN, herunder US Department of Labor, List of Goods produced by child labor or forced labor, International Trade Union Confederation - Annual Survey of violations of trade union rights, US state department: Country reports on human rights practices (section 7 - workers rights) for å nevne noen.

Vi er medlem i Procura + nettverket, noe som gir oss oppdateringer fra hele EU, eksempelvis ny lovgivning, beste praksis og lignende. Vi deltar jevnlig i workshoper med andre innkjøpsmiljøer via dette nettverket.

Vi forsøker også å holde oss oppdatert ved bruk av ulike kilder som ILO, EU (ulike organ), Electronics Watch, Danwatch, Global Witness, Amnesty, ulike akademiske artikler om næringsliv og menneskerettigheter.

Sist men ikke minst, sender leverandørene våre oss mye relevant informasjon i forbindelse med kontraktsoppfølgingen. Dette er informasjon som er relevant både med hensyn til den konkrete kontraktsoppfølgingen, men også for nye anbud som skal lysnes ut.

Vi gjør risikokartlegging av nye/kommende anskaffelser kontinuerlig gjennom året. Dette i henhold til OECDs metode.

2.A.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Arbeidsklær, fottøy og personlig verneutstyr
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

2

I hvilke type anskaffelser	Solceller
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

3

I hvilke type anskaffelser	Naturstein
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

4

I hvilke type anskaffelser	Chromebook til skoler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

5

I hvilke type anskaffelser	Kunstgressbane
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

6

I hvilke type anskaffelser	Møbler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

7

I hvilke type anskaffelser	Lekeplassutstyr
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

8

I hvilke type anskaffelser	Matvarer
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

9

I hvilke type anskaffelser	Hvitevarer, småelektronikk og lyd & bilde
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

10

I hvilke type anskaffelser	Biler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

11

I hvilke type anskaffelser	Elektriske dørlåser
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

12

I hvilke type anskaffelser	Medisinsk forbruksmateriell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

13

I hvilke type anskaffelser	Rehabilitering av uteområde ved Stavanger Rådhus, natursein
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

I hvilke type anskaffelser	Vaskeritjenester
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	nei
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

I tillegg til nevnte anskaffelser har vi i løpet av 2024 gjennomført leverandørdialog. Leverandørdialogen bestod av markedsdialog og dialog med valgte leverandør for inngåtte avtaler. Inkludert i dette arbeidet er risikovurdering/kartlegginger av markedet, herunder også for komponent og råvareledd.

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert risiko	Relatert tema	Geografi
Vi vurderer løpende risikobildet i både nåværende og kommende avtaler i avtaleporteføljen vår. I den forbindelse er hele livssyklusen til varene av interesse. I våre risikovurderinger inngår råvareleddet som minst like viktig som øvrige deler av leverandørkjeden. ILOs kjernekonvensjoner danner grunnlaget for våre etiske avtalevilkår- sammen med aktsomhetsvurderinger som metode. Som i 2023, var sosial dialog, fagforeningsfrihet og retten til kollektive forhandlinger, levelønn og reduksjon av klimagassutslipp, av prioritet for oss i 2024. I tillegg så har vi i 2024 diskutert særlig kontraktsoppfølging og råvarer innen IKT.		

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

Et risikoområde som var diskutert hos oss i år er kontraktsoppfølging generelt, og hvor vanskelig det er å sørge for oppfyllelse av kontraktsvilkår, særlig det som gjelder vilkår innenfor sosial bærekraft. Dette har vært tema i vår internasjonale arbeidsgruppe samt arrangementet i London, som ble organisert av ICLEI. Delegationene fra de ulike landene som deltok var enig i at problemet er omtrent like stort hos dem som hos oss. London har et nydelig system for deres kjøretøy-infrastruktur: De har et program der de sjekker av alle kjøretøy som er godkjent fra et miljømessig perspektiv. Leverandører som har flest godkjente kjøretøy får uttelling i anskaffelsesprosesser. I tillegg så fungerer dette programmet som et verktøy i kontraktsoppfølgingen, der de må stadig sjekke inn og oppdatere ulike kvaliteter ved kjøretøyet. Vi savner et sånt system for oppfølging av vilkår innenfor sosial bærekraft, men utfordringene er nok større i forhold til etterprøvbarehet der.

Et annet risikoområde som var diskutert hos oss er IKT råvarer. Fagansvarlig har vært i en arbeidsgruppe gjennom Procura+, der risiko og ulike verktøy ble diskutert. Disse verktøyene er systemer tilgjengelig på internett, som blir brukt til å oppdage risikograd på IKT råvarer, risiko basert på områder og leverandørkjeder.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

	<p>Vi vurderer løpende risikobildet i både nåværende og kommende avtaler i avtaleporteføljen vår. I den forbindelse er hele livssyklusen til varene av interesse. I våre risikovurderinger inngår råvareledet som minst like viktig som øvrige deler av leverandørkjeden. ILOs kjernekonvensjoner danner grunnlaget for våre etiske avtalevilkår sammen med aktsomhetsvurderinger som metode. Som i 2023, var sosial dialog, fagforeningsfrihet og retten til kollektive forhandlinger, levelønn og reduksjon av klimagassutslipp, av prioritet for oss i 2024. I tillegg så har vi i 2024 diskutert særlig kontraktsoppfølging og råvarer innen IKT.</p>
Overordnet mål :	<p>Stavanger kommunes overordnede målsetning er å begrense negativ påvirkning i de globale leverandørkjedene vi opererer i. ILOs kjernekonvensjoner om tvangsarbeid, barnarbeid, diskriminering, fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger er sentralt i dette arbeidet. Der hvor konvensjon 87 og 98 er begrenset ved nasjonal lov, skal våre leverandører og samarbeidsparter legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.</p> <p>Aktsomhetsvurderinger er risikobasert. Det betyr at vi vurderer tiltakene våre deretter. Dette i tråd med OECDs modell.</p>
Status :	
Mål i rapporteringsåret :	Se tidligere tekst om dette i punktet "Om virksomheten".

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Vi har i 2024 gjennomført både anskaffelser og markedsdialog i tilknytning til ovennevnte prioritering. Vi har dertil deltatt i internasjonale samarbeid (arbeidsgrupper, workshoper, konferanser med mer) for å fremme disse problemstillingene.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Sosial dialog som verktøy for risikoreduksjon og verifisering av risikoinformasjon har vært - og er fremdeles viktig for oss i vårt arbeid med etisk handel. Vi vil fortsette å fremme viktigheten av dette i dialog- og samarbeid med ulike leverandørmarkeder i 2025. Merk at dette ikke kun er sentralt for trinn 3 i OECDs modell, men også for øvrige fem trinn.

Reduksjon av klimagassutslipp har i 2024 vært en sentral del av Stavanger kommunes arbeid med bærekraftige anskaffelser. Denne prioriteringen vil fortsette i 2025.

Ifølge FN tjener om lag halvparten av verdens befolkning så dårlig at de ikke kan leve av lønnen sin. Prioritering av tematikk som levelønn er nå gjeldende rett i Norge for de største leverandørene. I åpenhetsloven §3 bokstav c) står det: «Med anstendige arbeidsforhold menes arbeid som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter etter bokstav b og helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, og som gir en lønn å leve av.» Se også FNs bærekraftsmål 8. Stavanger kommune ønsker å benytte sin innkjøpsmakt til å sette denne viktige problematikken på dagsorden i konkurranser og i sin kontraktsoppfølging av risikoutsatte varekontrakter i 2025.

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Vi anvender krav/tildelingskriterier/kontraktsvilkår knyttet til bruk av kjemikalier og plast, PEFC/FSC sertifisering for trevirke, forbud mot tropisk trevirke og PVC i enkelte kontrakter, krav til reservedeler, utslippsfri transport med mer.

Tiltakene våre er i utgangspunktet ikke generelle da de inngår i en helhetlig aktsomhetsvurdering av den enkelte kontrakten. Vi ønsker å utforme kravene/tildelingskriterier/kontraktsvilkår i samråd med det relevante leverandørmarkedet i anskaffelsen. Kravspesifikasjonen i konkurransene er i for eksempel et viktig verktøy for å sikre et adekvat nivå av ytelse - som samtidig ivaretar mennesker, samfunn og miljø.

Vi har generelt et økende bruk av miljøhåndteringsplaner, enten forhåndsdefinerte løsninger som krav, eller bruk som tildelingskriterier, der leverandøren selv skal løse miljøpåvirkningen som blir evaluert av oss.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Vårt viktigste mål knyttet til klima og miljø er å redusere de direkte klimagassutslippene med 80% innen 2030, sammenlignet med 2015, og være en fossilfri kommune innen 2040. Det jobbes på flere områder med dette i Stavanger kommune og i tilknytning til anskaffelser stilles det miljøkrav i form av krav, tildelingskriterier, kontraktsvilkår og kvalifikasjonskrav. Eksempelvis anvender vi blant annet tildelingskriterier der vi mener markedet ikke er modent nok for krav, som for eksempel at vi premierer utslippsfrie maskiner i bygge- og anleggskontrakter. Videre stiller vi miljøkrav i vare- og tjenesteanskaffelsene våre i kravspesifikasjonene samt vurderer handlingsrom for gjenbruk i ulike avtaler med mer.

Vi har et økende fokus på å redusere indirekte utslipp. Evaluering via tildelingskriterium, eller fastsettelse av minimums terskelverdier i kravspesifikasjon på utslipp blir mer og mer brukt i Stavanger kommune. Det er vanligvis EPDer (Miljødeklarasjoner) som blir brukt for å sette krav til utslipp, eller evaluere.

Se offentlig tilgjengelig informasjon om dette fra Stavanger kommune:

<https://www.stavanger.kommune.no/siteassets/renovasjon-klima-og-miljo/miljo-og-klima/klima--og-miljoplan-2018-2030.pdf>

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Det er som kjent mange veier til Rom. I en konkurranse kan man ivareta mennesker, samfunn og miljø i kvalifikasjonsfasen, som kontraktskrav og i kravspesifikasjonen som beskriver det nærmere nivået av ytelse i kontrakten. Etisk handel kan dertil sikres i selve tildelingen av kontrakten ved bruk av etisk handel som tildelingskriterium. Ved å vektlegge etisk handel (og ikke kun pris) i tildelingen, premieres den mest aktsomme av tilbyderne i konkurransen. Dette mener vi antageligvis er det viktigste grepet vi som stor, offentlig innkjøper kan ta for å begrense negativ påvirkning. Kontraktsoppfølgingen av en allerede aktsom leverandør har i utgangspunktet et stort iboende potensial til å stanse, forebygge og redusere negativ påvirkning. God forankring, systemer for løpende risikokartlegging, sporbarhet og en grunnleggende metodisk tilnærming til aktsomhetsvurderinger og ILOs kjernekonvensjoner, utover et minimumsnivå, er viktig for å skape reell endring og bedring av menneskerettigheter i de globale leverandørkjedene.

Ifølge FN sambandet vil man med norsk forbruk trenge 3,4 kloder. En av de største driverne både med hensyn til klimautfordringer og brudd på menneskerettigheter i leverandørkjeden, er nykjøp. Grønn energi og sirkulære forretningsmodeller er gode skritt på veien mot mer bærekraft, men forbruket må ned dersom bærekraftsmålene skal nås. Gjenbruk er et effektivt virkemiddel for å begrense negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, jf. ILOs åtte kjernekonvensjoner. Stavanger kommune ønsker ikke å legge press på allerede utsatte råvarer. Krav om- og mulighet for gjenbruk og reparasjon i utvalgte avtaler (som del av vår innkjøpspraksis), må ses i denne kontekst.

Ellers kan det nevnes at en konkurransesituasjon knyttet til leveringstid er lite ønskelig fra et etisk-handel-faglig perspektiv. Leveringstiden bør besluttes i dialog med relevant leverandørmarked. Dette for å sikre at fristen som settes er gjennomførbar for både leverandøren og eventuelle underledd i leverandørkjeden.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Konkurransene våre stiller kvalifikasjonskrav til miljøledelsestiltak som ISO 14001, Miljøfyrtårn eller lignende. Vi vurderer bruk av EPD og miljøsertifisering i enkelte varekontrakter, men dette arbeidet er ikke ferdigstilt. Se for øvrig vår kommentar til 3B.1.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Reell organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger er ifølge ILO blant de mest fundamentale og grunnleggende rettighetene. Som kunde er det viktig for oss at våre leverandører arbeider målrettet og aktivt for å styrke arbeidernes evne til å selv påvirke, fremme og forhandle om sine menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Dette er tema som inngår i vår kontraktsoppfølging, se våre etiske avtalevilkår. Eksempelvis hvilke proaktive tiltak gjøres av leverandøren eller underleverandører for å fremme disse rettighetene i leverandørkjeden de opererer i.

Der fagforeningsfrihet er begrenset av lov i produksjonslandet, er det selvsagt interessant hvilke andre, alternative mekanismer som anvendes for å sikre arbeiderne blant annet fri organisering. Dette temaet henger tett sammen med temaet levelønn, som mange av de største selskapene nå må forholde seg mer aktivt til som følge av ny lovgivning.

Vi adresserer denne tematikken dertil aktivt ved evalueringen av sosial dialog knyttet til nevnte ILO-konvensjoner i enkelte konkurranser og som sagt ved vår kontraktsoppfølging.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Denne tematikken inngår i aktsomhetsvurderingene våre. Problematikken har blitt løftet av enkelte leverandører, eksempelvis i forbindelse med hvitvasking av mineraler til IKT sektoren. Korrupsjon er en vesentlig trussel mot de mange gode tiltakene som iverksettes for å begrense eller avverge negativ påvirkning.

For vår egen del er vi som kommune avhengig av at publikum, herunder leverandørmarkedene har stor tillit til oss som forvalter av felleskapets midler. I den forbindelse er det åpenbart en tankevekker at Norges score i nylig publiserte index fra Transparency international går i feil retning. Fra et anskaffelsesperspektiv er god dialog i forkant av anskaffelsene, grundige tilbakemeldinger ved tildelingene og gjennomsiktighet i prosessene viktig.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåking av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Fagansvarlig har overordnet ansvar for leverandørens egenrapportering og oppfølgingen i kontraktsoppfølgingen.

Avtalene følges opp i henhold til OECDs metode for aktsomhetsvurderinger. Det vil si at den er risikobasert og dynamisk.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Vi har fulgt opp 8 avtaler, men med noe ulik intensitet. Enkelte avtaler har vært gjenstand for egenrapportering, mens andre avtaler har vært gjenstand for mer dyptgående analyser og oppfølgingsmøter.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	
Hvor i leverandørkjeden?	
Tiltak iverksatt for å rette avvik	
Status	

A man with short dark hair and glasses, wearing a light blue button-down shirt, is looking down at a tablet computer. He is in a warehouse or office environment with high ceilings, blue metal shelving units, and cardboard boxes. The background is slightly blurred, showing more of the warehouse structure and lighting. The man is holding the tablet with both hands, and another person's hand is visible near the bottom of the frame, also interacting with the device. On the desk in front of him, there is a keyboard, a mouse, a smartphone, and some papers. A clipboard with a white sheet of paper is also visible. The overall scene suggests a professional setting where technology is used for work.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomhetens aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

I løpet av 2024 har vi kommunisert offentlig om vårt arbeid ved deltagelse i ulike arbeidsgrupper, webinarer, nyhetsbrev, ved skriftlig og muntlig markedsdialog (ulike konkurranser) og ved utstrakt erfaringsutveksling med andre kommuner og land.

Eksempler:

- Deltagelse i arbeidsgruppe "CFIT Community of Practice Due Diligence and Transparency"
- Deltagelse i ulike workshoper ved anskaffelsesseminar i regi av ICLEI (Procura+)
- Deltakelse på et internasjonalt treff i London, arrangert av ICLEI
- Etisk handel Norge sine webinarer
- Presentasjon av eget arbeid, tildelingskriterier med mer internt og til andre kommuner

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Dette er tema i vår kontraktsoppfølging. Vi forventer at våre leverandører og samarbeidsparter har rutiner på plass for å ivareta dette trinnet i OECDs modell. Videre at de aktivt informerer kommunen der dette er aktuelt.

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Vi har ingen rapporterte tilfeller. En observasjon fra et kundeperspektiv er at dette trinnet i OECDs modell for aktsomhetsvurderinger sjeldent adresseres av leverandørene. Vi mener det er viktig at offentlige kunder er proaktive og stiller spørsmål/ber om informasjon om denne tematikken i kontraktsoppfølgingen.

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Se tidligere beskrivelser i blant annet punkt 3.B.5.

Kontaktinformasjon:

Stavanger kommune

Sonja Frankal, jurist og fagansvarlig for etisk handel, tlf: 98813953

Sonja.frankal@stavanger.kommune.no